

ingediend op **2017** (2023-2024) – Nr. 2
20 maart 2024 (2023-2024)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding
uitgebracht door Katja Verheyen

over het ontwerp van decreet

tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004
betreffende de rechtspositie van de minderjarige
in de integrale jeugdhulp
en binnen het kader van het decreet
betreffende het jeugddelinquentierecht
en tot wijziging van het decreet van 12 juli 2013
betreffende de integrale jeugdhulp

Documenten in het dossier:
2017 (2023-2024) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding:

Voorzitter: Stefaan Sintobin.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Veerle Geerinckx, Elke Sleurs, Tine van der Vloet, Katja Verheyen;

Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin, Suzy Wouters;

Maike De Rudder, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Maurits Vande Reyde;

Ann De Martelaer, Jeremie Vaneekhout;

Freya Van den Bossche.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Freya Perdaens, Sarah Smeyers, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout;

Yves Buysse, Ilse Malfroot, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Vera Jans, Kurt Vanryckeghem;

Gweny De Vroe, Emmily Talpe;

Johan Danen, Celia Groothedde;

Emine Gül İsci.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

I.	Toelichting door Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	4
1.	Aanleidingen en contouren	4
2.	Wetenschappelijk onderzoek aan de basis	4
3.	Uitgangspunten	5
4.	Inhoudelijke bespreking van de artikelen	6
4.1.	Inleiding	6
4.2.	Belang van de minderjarige	6
4.3.	Recht op informatie en duidelijke communicatie	6
4.4.	Nieuw ingeschreven rechten	7
4.5.	Respect voor privé- en familielevens	7
4.6.	Recht op bezoek	7
4.7.	Fouilleren	8
4.8.	Inspraak en participatie	8
4.9.	Menswaardige behandeling	9
4.10.	Klachtrecht, kwaliteit en evaluatie	9
5.	Wijzigingen aan het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp	10
6.	Implementatie en communicatie	10
7.	Besluit	10
II.	Algemene bespreking	10
1.	Uiteenzetting door Adeline Blancquaert	10
2.	Uiteenzetting door Katja Verheyen	11
3.	Uiteenzetting door Freya Saeys	12
4.	Uiteenzetting door Freya Van den Bossche	13
5.	Uiteenzetting door Jeremie Vaneeckhout	13
6.	Uiteenzetting door Katrien Schryvers	14
7.	Antwoorden van minister Hilde Crevits	15
III.	Artikelsgewijze bespreking en stemming	18
IV.	Eindstemming	18
	Gebruikte afkortingen	19
	Bijlage: zie de dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding besprak het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht en tot wijziging van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, tijdens haar vergadering van 12 maart 2024.

De presentatie van minister Hilde Crevits is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting door Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

1. Aanleidingen en contouren

Minister *Hilde Crevits* licht toe dat met dit ontwerp van decreet het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp wordt gewijzigd. Op advies van de Raad van State wordt in deze context ook het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp gewijzigd. Er wordt in een duidelijkere decretale basis voorzien voor de geslotenheid die wordt geboden door voorzieningen veilig verblijf en door de centra voor jongeren met ernstige gedrags- en emotionele stoornissen.

Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht expliciteert en formuleert de rechten van minderjarigen in de jeugdhulp, ongeacht de sector of hulpverleningsvorm waarin de minderjarige terecht komt. In het ontwerp van wijzigingsdecreet worden een aantal bijkomende rechten geëxpliciteerd en worden duidelijkere rechtswaarborgen ingeschreven wanneer rechten worden ingeperkt.

De rechtspositie van de minderjarige dateert van 2004. Het werd enkele keren aangepast in de periode waarin het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp werd geïntroduceerd, en later in 2019 naar aanleiding van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, maar het was toe aan een grondige actualisering.

Het jeugdhulplandschap is de afgelopen jaren sterk veranderd, onder meer op basis van meer recente inzichten zoals het belang van het betrekken van de context en van het organiseren van een positief leefklimaat, en de grote wens en vraag van kinderen en jongeren om zo veel mogelijk gewoon te kunnen opgroeien in de jeugdhulp. Daarnaast werd ook rekening gehouden met de vraag van zowel professionals als kinderen, jongeren en ouders om het begrip 'belang van het kind' sterker te concretiseren.

2. Wetenschappelijk onderzoek aan de basis

Die evolutie was de aanleiding voor een opdracht aan het Steunpunt WVG om in een onderzoek de rechtspositieregeling van minderjarigen in gesloten opvang in Vlaanderen grondig te bekijken en een kader te creëren voor een aanpassing van de Vlaamse regelgeving in overeenstemming met het geldende internationale mensen- en kinderrechtelijke kader.

Het onderzoek toonde aan dat er op het vlak van de interne rechtspositie van minderjarigen in gesloten opvang in de Vlaamse regelgeving al heel wat geregeld is en deed verdere aanbevelingen over aspecten die ook een regelgevende ver-

ankering vragen. Heel wat van de aanbevelingen uit het onderzoek bleken belangrijk voor de hele jeugdhulp.

In een mededeling aan de Vlaamse Regering van 23 april 2021 is afgesproken om de aanbevelingen uit het onderzoek in regelgeving te vertalen. Er werd concreet afgesproken om een aantal aspecten in het ontwerp van decreet op te nemen: aspecten die in het onderzoek worden geïdentificeerd als te regelen om internationale conformiteit te garanderen en daarnaast aspecten die in het onderzoek worden geïdentificeerd als principes die beter wel worden opgenomen. Op die manier kan Vlaanderen zich voorin nestelen in het Europese koppeloton voor de rechten van kinderen en jongeren in de jeugdhulp.

Ongeveer gelijktijdig voerde het Steunpunt WVG ook een onderzoek uit voor de ontwikkeling van een richtlijn voor de preventie van afzondering en fixatie in de brede residentiële jeugdhulp. Een belangrijke aanbeveling daarbij was om een en ander regelgevend te verankeren.

Een intersectorale administratieve werkgroep formuleerde de eerste tekstvoorstellen op basis van de aanbevelingen uit het onderzoek. De voorstellen werden vervolgens voorgelegd aan een ruime groep stakeholders van voorzieningen en cliënten- en kinderrechtenorganisaties. Na aanpassingen werden de voorstellen opnieuw voorgelegd aan het raadgevend comité van zowel het agentschap Op-groeien als van het VAPH.

Uiteindelijk formuleerden ook de Vlaamse Raad WVG en de Vlaamse Jeugdraad een formeel advies. De teneur van die inhoudelijke adviezen is positief. De Vlaamse Jeugdraad was tevreden dat het voorontwerp van decreet veel van de pijnpunten aanpakt die jongeren zelf aanhaalden. De Vlaamse Raad WVG waardeert dat de Vlaamse Regering zich voor de uitwerking van het kader baseert op wetenschappelijk onderzoek en dat ook de intersectorale richtlijn rond de preventie en toepassing van afzondering en fixatie richtinggevend was. Met het belang van het kind voor ogen heeft de minister geprobeerd een balans te vinden om alle belangrijke stakeholders mee te hebben in dit ontwerp van decreet. Die gedragenheid is belangrijk voor de verdere implementatie.

3. Uitgangspunten

Het was een bewuste keuze om de versterkte rechtspositie voor alle kinderen en jongeren in de jeugdhulp in de rechtspositieregeling in te schrijven. Strikt juridisch zou een opdeling een optie kunnen zijn, maar de onderzoekers benadrukten dat het belangrijk is om te vertrekken van een intersectorale benadering met één generieke set rechten, die van toepassing is op alle kinderen en jongeren, en die zo nodig verfijnd kan worden in besluiten en sectorale afspraken. Ook het Kinderrechtencommissariaat is voorstander van die universele benadering.

Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp is bovendien door alle stakeholders gekend als de plek waar alle relevante regels over rechten voor kinderen en jongeren in de jeugdhulp worden gebundeld.

Tot slot zijn er heel wat jongeren die gedurende een periode zorg krijgen in de kinder- en jeugdpsychiatrie en vervolgens in een MFC of jeugdhulpvoorziening hun traject verder zien lopen. Vanuit het perspectief van die kinderen is een sectorale opdeling van de rechtspositie absurd.

De wijzigingen brengen de regelgeving in lijn met de internationale verwachtingen. Het betreft thema's als afzondering en fixatie, fouille, een decretale basis voor een onderbouwd sanctiebeleid en een kaderbepaling over werk. Het toepassingsgebied

werd uitgebreid door het Vlaams detentiecentrum mee te nemen. Waar dat niet wenselijk of mogelijk bleek, is voor de jongeren de basiswet over het gevangeniswezen en rechtspositie van de gedetineerden van toepassing. Het toepassingsgebied werd waar nodig ook verduidelijkt. De minister verwijst naar het onderscheid tussen residentieel, semiresidentieel, gemeenschapsinstelling en Vlaams detentiecentrum en het onderscheid tussen jeugdhulp en jeugddelinquentie, maar ook naar het respecteren van rechten en verantwoordelijkheden van ouders en pleegouders, die burgerrechtelijk beschreven zijn.

Daarnaast zijn er een aantal nieuwe definities en termen opgenomen die aansluiten bij de ontwikkelingen in het landschap en bij het belang van participatie, dialoog met kinderen, jongeren en ouders, een positief leefklimaat en in relatie tot thema's als sancties, afzondering en fixatie. Omdat het respect voor ieders identiteit een rode draad is in het ontwerp van decreet koos de minister ervoor om de teksten genderneutraal te formuleren. Het gevolg is dat sommige artikelen alleen taalkundig werden aangepast. De minister beperkt zich tot de bespreking van de artikelen waarin inhoudelijk nieuwe accenten of belangrijke wijzigingen werden aangebracht.

4. Inhoudelijke bespreking van de artikelen

4.1. Inleiding

Eerst en vooral bevat het ontwerp van decreet nieuw ingeschreven rechten, zoals het recht op vrije tijd, het recht op onderwijs en arbeid, en het recht op een ontwikkelingsgericht leefklimaat. Andere rechten werden verfijnd, zoals het recht op informatie, het recht op een privé- en familieleven, het recht op participatie of het recht op een menswaardige behandeling. Daarbij komen belangrijke thema's aan bod, zoals bezoek, fouillering, preventie- en reactiebeleid, afzondering en fixatie.

Hoewel de opgesomde rechten onverkort voor alle kinderen en jongeren gelden, zorgt de specifieke context van jeugdhulp, in het bijzonder in een residentiële setting, ervoor dat er soms beperkingen op die rechten moeten worden genomen. Met dit ontwerp van decreet worden die beperkingen op het hoogst mogelijke wettelijke niveau geregeld en gaat de doorvertaling ervan gepaard met het naleven van strikte voorwaarden en rechtswaarborgen. In dialoog treden met de kinderen en jongeren en het goed motiveren van beperkingen staan daarbij voorop.

4.2. Belang van de minderjarige

De stakeholders gaven aan dat het begrip 'het belang van het kind' veel ruimte laat voor interpretatie. Om meer duidelijkheid te geven over hoe dat begrip moet worden ingevuld, werd het recht aangevuld met een richtinggevende lijst van toetsingscriteria, gebaseerd op de aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité.

Ook het recht op jeugdhulp werd verder verfijnd, door onder meer te benadrukken dat jeugdhulp op maat van de jongere en in dialoog met de jongere moet worden ingevuld. Ook wordt verduidelijkt dat het recht op jeugdhulp ook het recht op afsluiting en nazorg omvat.

4.3. Recht op informatie en duidelijke communicatie

Het recht op informatie werd verder verfijnd door aan te geven welke informatie er moet worden gegeven en op welk moment in het traject van de jongere dat moet gebeuren. Daarbij is het belangrijk dat de informatie op geregelde tijdstippen wordt herhaald. De minderjarige moet ook goede documentatie krijgen.

Communicatie gebeurt op maat van de kinderen en jongeren. Tijdens gesprekken moet er begrijpelijke taal worden gebruikt, aangepast aan de leeftijd en de behoeften van de jongere. Voor sommige jongeren is het cruciaal dat er gebarentaal of een spraakcomputer wordt gebruikt.

4.4. Nieuw ingeschreven rechten

De minister verwijst naar het recht op onderwijs. Er moet zo veel mogelijk worden gestreefd naar het volgen en voortzetten van onderwijs in een erkende school buiten de voorziening. Waar mogelijk gebeurt dat het beste in de vertrouwde school. Een uitzondering kan er zijn voor de voorzieningen met mandaat tot geslotenheid, als er een beslissing van de jeugdrechter voorligt. Jongeren die uitzonderlijk geen of geen voltijds onderwijs kunnen volgen, hebben recht op een zinvolle tijdsbesteding.

Daarnaast heeft elke jongere recht op vrije tijd, zowel vrije tijd georganiseerd door de voorziening als vrije tijd die de jongere zelf plant en allerhande vormen kan aannemen. Met uitzondering van het Vlaams detentiecentrum moet de vrije tijd ook buiten de voorziening kunnen plaatsvinden, als dat past in het begeleidingstraject van de jongere.

In de lijn van het recht op vrije tijd heeft de jongere uitdrukkelijk recht op dagelijkse fysieke activiteit en tijdsbesteding in de buitenlucht. Ook het recht op arbeid wordt uitdrukkelijk opgenomen. Daarbij geldt ook de voorkeur dat de tewerkstelling in de samenleving gebeurt, op maat van de jongere en passend in het begeleidingstraject.

4.5. Respect voor privé- en familielevens

Afdeling 5 bevat een aantal belangrijke artikelen die allemaal kunnen worden gelinkt aan het recht op respect voor het privé- en familielevens. Het recht op respect voor de persoonlijke levenssfeer en de bescherming van persoonsgegevens houdt ook respect in voor de genderidentiteit en de seksuele geaardheid van de jongere. Iedere jongere heeft het recht op een verblijf in een gepaste, individuele kamer. Aangezien dat hier en daar in het veld nog wat infrastructurele aanpassingen vraagt, werd er voor dat punt een overgangstermijn van tien jaar ingeschreven.

Ieder kind heeft uitdrukkelijk recht op persoonlijke bezittingen die bewaard worden in de eigen kamer of in een persoonlijke opbergruimte. In dezelfde zin is er het recht van de minderjarige om eigen kleding te dragen. De minderjarige heeft het recht om op zijn eigen manier zorg te dragen voor zijn persoonlijke hygiëne, in veilige en propere omstandigheden. Het recht op contact met de familie werd fijnmaziger uitgewerkt door ook het recht op contact met broer, zus, halfbroer of halfzus uitdrukkelijk op te nemen.

4.6. Recht op bezoek

Met het recht op bezoek wordt een belangrijk thema aangesneden in het kader van het recht op een privé- en familielevens. Het recht op bezoek stond al ingeschreven in de rechtspositieregeling, maar werd fijnmaziger uitgewerkt. De jongere heeft recht op regelmatig bezoek van personen naar keuze vanaf het moment van aankomst. Een beperking op het recht op bezoek kan alleen op beslissing van de jeugdrechter of van de voorziening uit veiligheidsoverwegingen. Een beperking is, behalve wanneer het om een gemeenschapsinstelling gaat, altijd tijdelijk in afwachting van een rechterlijke beslissing.

Er is een onderscheid tussen het recht op bezoek en de organisatie van dat bezoek. De voorziening zorgt voor goede omstandigheden waarin het bezoek kan plaats-

vinden en kan daarover met de kinderen, jongeren en hun gezin afspraken maken. Beperkingen zijn mogelijk als ze zijn opgenomen in het huishoudelijke reglement en alleen met oog op het handhaven van de orde of de veiligheid. Het is cruciaal dat de voorziening over die beperking in dialoog treedt met de jongere.

Naast het recht op bezoek wordt ook een nieuw recht op extern contact ingeschreven. Dat houdt in dat de jongere ook op andere manieren regelmatig contact moet kunnen houden met naasten, bijvoorbeeld via digitale media. Het huishoudelijke reglement moet daarover bepalingen opnemen.

Het recht op hulpverlening en begeleiding dicht bij de verblijfplaats en het recht om deel te nemen aan de ruimere samenleving zijn rechten die bijdragen aan een zo gewoon mogelijk opgroeien. Nabijheid is uiteraard ook belangrijk in functie van het familieleven van de kinderen en jongeren.

4.7. Fouilleren

Als onderdeel van het recht op privé- en familieleven staat er ook een bepaling ingeschreven over foullering en het doorzoeken van de kamer van de jongere. Omdat dat door kinderen en jongeren als bijzonder ingrijpend wordt ervaren, wordt het principieel verboden. Alleen voorzieningen met mandaat tot geslotenheid kunnen toch tot foullering of doorzoeking overgaan, maar alleen als er eerst wordt geprobeerd om tot een oplossing te komen door in gesprek te gaan en als een voorziening vermoedt dat de eigen veiligheid of de veiligheid van anderen in gevaar is.

De jongere moet geïnformeerd worden over de foullering of de doorzoeking en de maatregel moet worden geregistreerd in het dossier van de jongere. Het is belangrijk dat voorzieningen daarover vooraf goed nadenken en een beleid ontwikkelen. Daarom moet er in het huishoudelijke reglement worden bepaald hoe de foullering en de doorzoeking van de kamer plaatsvinden.

Onder dat verbod valt niet de toezichtsoopdracht van de voorziening, zoals het werpen van een blik in de kamer of bij het wekelijkse poetsmoment. Het is belangrijk om altijd in te zetten op preventie door de dialoog aan te gaan en zo probleemsituaties zo veel mogelijk te voorkomen.

4.8. Inspraak en participatie

Het recht op participatie wordt fijnmaziger uitgewerkt. Een nieuw recht op een ontwikkelingsgericht leefklimaat wordt ingeschreven. Ook het recht van de jongere op informatie over zijn dossier hoort daarbij.

Hoewel het recht op bijstand door een vertrouwenspersoon al bestond, werd dat gedetailleerder uitgewerkt door uitdrukkelijk te bepalen dat het de taak van de vertrouwenspersoon is om het belang van het kind te waarborgen. Daarnaast staat er duidelijk in dat de jongere de opdracht en het mandaat van de vertrouwenspersoon verder kan invullen als de jongere dat zelf wenst. De bijstand van de vertrouwenspersoon betekent niet dat andere informele steunfiguren geen rol meer kunnen spelen in het traject van de jongere.

Bovendien wordt ook het recht op gezondheidszorg voor de jongere uitdrukkelijk ingeschreven. Het gaat zowel om fysieke als geestelijke gezondheidszorg, die gelijkwaardig moet zijn aan de gezondheidszorg waarop de jongere in de samenleving een beroep kan doen.

4.9. Menswaardige behandeling

Onder het recht op een menswaardige behandeling zijn twee aanvullende situaties gevat. De ene betreft de noodzaak van het invoeren van een doordacht preventie- en reactiebeleid als leefregels of afspraken niet worden nageleefd of als er sprake is van normoverschrijdend gedrag. Er worden enkele kernprincipes uitgeschreven: het is belangrijk om in te zetten op dialoog, reacties moeten leeftijdsadequaat zijn en rekening houden met de omstandigheden. Reacties moeten ook proportioneel en billijk zijn in verhouding met het gestelde gedrag en moeten in de mate van het mogelijke de ontwikkeling van de jongere bevorderen.

In sommige situaties zal een reactie onmiddellijk na de feiten niet voldoende blijken om een antwoord te bieden voor het gedrag van de jongere. Er kan dan naar sancties worden gekeken als de situatie al gede-escaleerd is. Bij het nemen van sancties wordt gevraagd om ze alleen individueel op te leggen. Als de sancties impact hebben op het begeleidingstraject van de jongere kunnen ze alleen na multidisciplinair overleg en het inlichten van de ouders. Het huishoudelijke reglement van de voorziening moet ook de soorten sancties bepalen die genomen kunnen worden, door wie ze opgelegd kunnen worden en op welke wijze ze beëindigd worden. Zo kan de voorziening blijk geven van een doordacht beleid. De sanctie moet ook worden besproken in het dossier van de jongere. Tot slot geldt er ook nog een verbod op het opleggen van bepaalde sancties, zoals de beperking van het bezoeksrecht of het overplaatsen van de jongere naar een andere voorziening louter als sanctie.

Een belangrijke herwerking betreft de bepalingen over afzondering en fixatie die geïnspireerd zijn op de richtlijn die werd uitgewerkt door het Steunpunt WVG. Als principe staat in het ontwerp van decreet ingeschreven dat afzondering en fixatie zo veel mogelijk worden vermeden en dat het sowieso verboden is om ze als sanctie op te leggen of als collectieve maatregel toe te passen. Er geldt een uitzondering voor de gemeenschapsinstellingen waar de deur 's nachts wel op slot kan.

Daarnaast worden er nog enkele specifieke situaties benoemd. Zo is het onder specifieke voorwaarden mogelijk om afzondering of fixatie te gebruiken om de veiligheid te herstellen bij acuut en ernstig gevaar. In bepaalde situaties kan het nodig zijn om af te zonderen of om te fixeren ter preventie van acuut en ernstig gevaar of ter bevordering van ontwikkelings- of ontplooiingskansen van de betrokken jongere of anderen. Ook hier gelden specifieke voorwaarden en is de toestemming vereist van de minderjarige of de wettelijk vertegenwoordiger.

Het is vanzelfsprekend dat over die belangrijke thema's afspraken worden gemaakt in het dossier van de jongere en dat er altijd een nabespreking is, niet alleen met de jongere zelf maar ook met de jongeren die aanwezig waren tijdens de afzondering of fixatie. Ook staan er bepalingen in over de plaats van afzondering en worden specifieke voorwaarden bepaald bij het gebruik van een afzonderingskamer.

Er geldt een overgangstermijn van drie jaar voor de algemene bepalingen over afzondering en fixatie en van tien jaar voor twee infrastructurele voorwaarden van de afzonderingskamer met betrekking tot lichtinval en sanitaire voorzieningen.

4.10. Klachtrecht, kwaliteit en evaluatie

Tot slot werd het toepassingsgebied van het klachtrecht uitgebreid, werd het recht op kwalitatieve en deskundige jeugdhulpverlening opgenomen en werd bepaald dat er initiatieven moeten worden genomen voor vorming en sensibilisering over de rechten in dit ontwerp van decreet. Het wordt driejaarlijks geëvalueerd.

5. Wijzigingen aan het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp

Op vraag van de Raad van State wordt er een decretale rechtsgrond ingeschreven voor de GES+-voorzieningen en voorzieningen voor veilig verblijf, beide met een mandaat tot geslotenheid. Zo wordt hun mandaat voor het nemen van vrijheidsbenemende maatregelen ook decretaal verankerd.

Die rechtsgrond werd ingeschreven, maar gaat gepaard met strikte voorwaarden. De maatregelen mogen alleen worden genomen ter bescherming van de fysieke, psychische of seksuele integriteit. Ze moeten manifest noodzakelijk zijn, op maat en zo veel mogelijk in dialoog worden genomen. Het gesloten karakter moet individueel trajectmatig worden gedifferentieerd. Ten slotte mag de maatregel niet langer dan noodzakelijk duren.

6. Implementatie en communicatie

Een decreet over de rechtspositie kan maar uitvoering krijgen als zowel kinderen, jongeren, ouders en hulpverleners bekend zijn met de rechten en met de modaliteiten voor de toepassing ervan. Goede communicatie over de inhoud, de wijzigingen en de verwachtingen is belangrijk voor een goeie uitvoering op het terrein. Het bestaande communicatiemateriaal over de rechtspositie voor kinderen en jongeren wordt inhoudelijk en vormelijk volledig vernieuwd en verspreid, in samenspraak met de cliëntenorganisaties en de koepels.

Om de slaagkansen van de implementatie van de richtlijn over preventie, afzondering en fixatie in de praktijk te maximaliseren, heeft de minister parallel aan het logistieke traject een driejarig, intersectoraal praktijkgericht ondersteuningstraject voor de brede jeugdhulp en de geestelijke gezondheidszorg opgestart met de externe partners SAM, Psyche en ICOBA.

7. Besluit

Dit ontwerp van decreet bewijst dat de politiek zich laat inspireren door de wetenschap. Het kader dat werd aangereikt door het Steunpunt WVG werd punt voor punt vertaald in nieuwe of gewijzigde regelgeving. Aan het ontwerp van decreet is drie jaar gewerkt door wetenschappers, cliëntenvertegenwoordigers, voorzieningen en de administratie. Het maakt duidelijk dat Vlaanderen het goed meent met kinderen die om allerlei redenen ondersteuning van een voorziening nodig hebben. Vlaanderen hoort graag bij de top in het garanderen en beschermen van de rechten van de minderjarigen in kwetsbare situaties.

II. Algemene bespreking

1. Uiteenzetting door Adeline Blancquaert

Adeline Blancquaert is het ermee eens dat een decretale actualisatie nodig was, net als het concreter formuleren van enkele rechten voor minderjarigen. Het Vlaams Belang heeft echter een aantal vragen en bemerkingen.

De spreker verwijst naar een opmerking van de Vlaamse Raad WVG. In artikel 4 van het ontwerp van decreet wordt in een hele reeks van uitzonderingen op de basisregels voorzien. In de praktijk wordt het voor alle betrokken actoren op bepaalde punten puzzelwerk om te weten of bepaalde zaken in bepaalde situaties al dan niet van toepassing zijn. Kan dat niet eenvoudiger door een decretale hertekening met basisregels die op alle jeugdvoorzieningen van toepassing zijn en

specifieke regels voor het Vlaams detentiecentrum, de residentiële en semiresidentiële jeugdhulpverlening enzovoort?

In artikel 16 wordt een bepaling over het recht op tijdsbesteding ingelast: "Bij verblijf in een jeugdhulpvoorziening wordt de voormelde tijdsbesteding door de jeugdhulpvoorziening, door een andere organisatie of door de minderjarige georganiseerd." Het Vlaams Belang krijgt graag verduidelijking over de exacte draagwijdte daarvan. Is het opportuun om dit recht onder die vorm toe te kennen aan de minderjarige in de jeugdzorg? Deze formulering lijkt te kunnen leiden tot algehele vrijheid voor de minderjarige, waardoor een goed gestroomlijnde en efficiënte jeugdhulpverlening onuitvoerbaar dreigt te worden.

Het nieuwe artikel 15/3, §4, behoeft een volledig nieuwe herformulering. Wanneer er tijdens een fouille of kamerdoorzoeking zaken worden aangetroffen die verboden zijn en waarvan het bezit strafbaar wordt gesteld, kunnen die zaken onmogelijk worden bewaard voor de minderjarige, maar moeten ze onmiddellijk worden overgedragen aan de politie die daarover een pv moet opstellen. Alleen de procureur des Konings is bevoegd om te beslissen wat er op termijn met die in beslag genomen zaken moet gebeuren.

Verder vindt de spreker dat een herformulering van artikel 49 noodzakelijk is. Het artikel behandelt het recht op een vrij besteedbaar bedrag voor de minderjarige in de jeugdhulpverlening. In die bepaling lijkt dat bedrag nog boven op het groeipakket te komen dat aan de ouders wordt uitgekeerd. Is het niet opportuun om die bepaling te herformuleren, zodat het duidelijk is dat er geen extra besteedbaar bedrag wordt uitgekeerd, maar dat het groeipakket rechtstreeks aan de minderjarige wordt uitgekeerd voor de duur van het verblijf in een jeugdhulpvoorziening?

Artikel 53 behandelt de soorten sancties die kunnen worden opgelegd. In het ontwerp van decreet wordt dit volledig overgelaten aan elke jeugdhulpvoorziening, die de sancties opneemt in het huishoudelijke reglement. Het Vlaams Belang vraagt om de sanctiemogelijkheden op te leggen. In het ontwerp van decreet wordt alleen opgesomd welke straffen absoluut verboden zijn. Hoort een afzondering beperkt in duur thuis in dat lijstje? De veiligheid moet worden gegarandeerd en opvoeders en begeleiders zijn het best geplaatst om dat in te schatten.

Op bouwtechnisch vlak zullen de decretale wijzigingen mogelijk grote inspanningen vragen van een aantal jeugdvoorzieningen. Kan de inwerkingtredingstermijn van tien jaar voor artikel 23 en 60 niet korter? Hoe is die termijn bepaald?

Hoe wordt dit ontwerp van decreet geëvalueerd? Hoe wordt de impact ervan gemeten? Ten slotte betreurt het Vlaams Belang dat er in dit ontwerp van decreet voor wordt gekozen om gebruik te maken van genderneutrale bewoordingen. De partij vindt dat er dringendere en serieuzere zaken zijn om aan te pakken. Het Vlaams Belang zal zich bij de stemming onthouden.

2. Uiteenzetting door Katja Verheyen

Katja Verheyen zegt dat verschillende bepalingen de rechten van kinderen garanderen, van internationale en Europese verdragen tot de Belgische Grondwet. Vaak zijn die algemeen geformuleerd. Daarom is het goed dat er in dit ontwerp van decreet meer specifieke rechten worden geformuleerd en verankerd voor minderjarigen die in contact komen met de jeugdhulp. Dat geldt voor de gehele jeugdhulp, ongeacht de sector of de hulpverleningsvorm.

Kinderen, jongeren en minderjarigen verdienen een bijzondere bescherming, ongeacht of ze in de residentiële jeugdhulp, een GES+-voorziening of een ge-

meenschapsinstelling verblijven. Jaarlijks komen tienduizenden kinderen op de een of andere manier met de gerechtelijke of buitengerechtelijke hulpverlening in contact.

Het is een belangrijk ontwerp van decreet. Er is heel wat wetenschappelijk werk gebeurd om het rechtenkader voor minderjarigen in gesloten settings uit te werken. De spreker juicht vooral het uitgewerkte beleid rond sancties, straffen, afzondering en fixatie toe. Ook is ze tevreden met de actualisering die nodig was om alles in lijn te brengen met nieuwe kinderrechtelijke inzichten. Verder vindt ze het positief dat een driejaarlijkse evaluatie, met inbegrip van een evaluatie vanuit gebruikersperspectief, decretaal wordt verankerd.

Katja Verheyen gaat kort in op de intersectorale aanpak van de rechtspositie. Ze verwijst naar een opmerking van de Vlaamse Raad WVG. Bij de opmaak van het decreet van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht werd er expliciet voor gekozen om de rechtspositieregeling ook voor jongeren in het Jeugddelinquentiedecreet van toepassing te maken, behalve waar het uitdrukkelijk anders is bepaald. In dit ontwerp van decreet worden op bepaalde plaatsen specifieke bepalingen opgenomen voor de gemeenschapsinstellingen en het Vlaams detentiecentrum. De spreker vraagt of meer differentiatie aangewezen is op het niveau van minderjarigen die residentieel in de jeugdhulp verblijven en plegers van delicten die in de gemeenschapsinstellingen of zelfs in het detentiecentrum terecht komen. De jongeren die in het detentiecentrum verblijven, zijn uit de regelgeving gehaald, na een opmerking van de Raad van State. Is de regelgeving voldoende gedifferentieerd ten aanzien van jongeren die in een GES+-, een VAPH- of een andere voorziening verblijven enerzijds en de gemeenschapsinstellingen anderzijds?

De N-VA kan zich verder in heel wat punten vinden. De spreker is tevreden met de decretale verankering van het recht op onderwijs, vrije tijd, fysieke activiteit en eigen kleding.

3. Uiteenzetting door Freya Saeys

Freya Saeys vindt het goed dat de rechten van minderjarigen duidelijk worden omschreven in het ontwerp van decreet. Het is positief dat er wordt ingezet op het maximaal laten participeren van jongeren aan het leven buiten de voorziening. Voor gesloten settings geldt bij plaatsing door justitie de beslissing van de rechter.

Er is inderdaad voor gekozen om universeel te werken, terwijl de Raad van State en de Vlaamse Raad WVG liever een onderscheid hadden gezien.

De spreker is bezorgd dat een aantal rechten slechts papieren rechten zullen blijven. Ze verwijst naar het recht op jeugdhulp, waarop het wel even wachten zal zijn, gezien de grote hoeveelheid werk.

Hoe wordt het recht op arbeid georganiseerd in een voorziening? Is daar een bepaald plan voor? Vervolgens gaat de spreker in op het recht op ondersteuning bij het zoeken naar informatie van bepaalde personen, in het bijzonder het recht van een niet-begeleide minderjarige vreemdeling. Wie organiseert die zoektocht? Ze hoopt dat er daarvoor wordt samengewerkt met het Rode Kruis.

Bij het recht op hulpverlening en begeleiding dicht bij de verblijfplaats wordt gespecificeerd dat dit 'bij voorkeur' zo moet zijn. Gezien de lange wachtlijsten heeft de spreker daar begrip voor.

Tijdens de zittingsperiode 2014-2019 stelde het VIPA middelen ter beschikking om infrastructurele werken uit te voeren om prikkelarme ruimtes in te richten waar

toezicht mogelijk is zonder dat men moet overgaan tot echte afzondering. Hebben alle voorzieningen dergelijke ruimtes om isolatie te vermijden? Hoe groot zijn de uitdagingen op dat vlak?

In verband met het recht op een gepaste individuele kamer in de residentiële jeugdhulpverlening, een gemeenschapsinstelling of een Vlaams detentiecentrum, vraagt de spreker hoeveel jongeren effectief over een individuele kamer beschikken. Het ontwerp van decreet bepaalt dat dat recht op zo'n individuele kamer pas ingaat over tien jaar. Wordt er een plan opgemaakt met de opgave van de budgettaire kosten om dat te realiseren?

4. Uiteenzetting door Freya Van den Bossche

Vooruit vindt dit ontwerp van decreet op veel manieren een grote stap vooruit voor de kinderen die verblijven in jeugdhulpvoorzieningen en ook voor de mensen die er werken, aldus *Freya Van den Bossche*. Het brengt duidelijkheid over wat kan en wat niet kan.

Grosso modo is Vooruit positief, al heeft de spreker een aantal opmerkingen die in lijn liggen met de opmerkingen in de externe adviezen. Het lijkt mogelijk om aan die opmerkingen tegemoet te komen. De opmerkingen gaan over de overgangsperiode. Voor infrastructuurwerken is die ruim. Het is logisch dat het plannen en uitvoeren van werken enige tijd vraagt, maar er moet dringend in budgetten worden voorzien. Daarnaast begrijpt de spreker niet waarom er voor de regels rond vrijheidsbeperkende maatregelen een overgangsperiode van drie jaar nodig is.

Op een aantal vlakken hadden die maatregelen wat specifiekere kunnen zijn. Er staat bijvoorbeeld niet hoelang een afzondering kan duren. Wat met nachtelijke afzonderingen? Er is een spanningsveld tussen de redelijkheid van die vrijheidsbeperkende maatregelen in noodsituaties en de verschillen in problematieken van de jongeren. De definitie van de maatregelen kan te beperkend zijn voor de ene groep jongeren en te ruim voor de andere groep.

Er ontbreken nog een aantal elementen in de bezoekenregeling. Het is belangrijk dat de jongeren hun sociaal netwerk op een of andere manier kunnen behouden. Ook het recht op onderwijs had ambitieuzer gemoeten. Als ze geen onderwijs meer krijgen, verliezen de jongeren het perspectief en de hoop op een andersoortig bestaan.

Vooruit is voorzichtig positief en blij met de stappen die werden gezet. Aangezien de verwachtingen op een aantal vlakken nog niet werden ingelost, zal de fractie zich onthouden.

5. Uiteenzetting door Jeremie Vaneckhout

Jeremie Vaneckhout vindt dit een belangrijke stap voorwaarts. De externe adviezen bevestigen dat. Groen sluit zich aan bij de felicitaties uit het veld.

Groen apprecieert de stappen die werden gezet. In hun adviezen geven de kinderrechtencommissaris en de Vlaamse Jeugdraad aan dat het ontwerp van decreet een belangrijke stap vooruit is, omdat een aantal rechten waarvoor er al lang werd geijverd, decretaal worden vastgelegd: het recht op erkend onderwijs, het recht op vrije tijd, het recht op privacy, het recht op gelijkwaardige mentale en fysieke gezondheidszorg enzovoort.

Tegelijk heeft Groen een aantal bedenkingen. Een eerste opmerking is algemeen. Groen sluit zich aan bij de analyse van de Vlaamse Jeugdraad die een scherpe tegenstelling ziet tussen het ontwerp van decreet, dat vertrekt vanuit de rechten

van kinderen en jongeren, en het actieplan Jeugddelinquentie, dat sterk de nadruk legt op het schuldmodel en een aantal verregaande maatregelen.

Daarnaast sluit Groen zich aan bij de bezorgdheid van de kinderrechtencommissaris dat een aantal zaken in het ontwerp van decreet niet van toepassing zijn op uit handen gegeven jongeren. Ook zij zijn kwetsbaar en hun rechten moeten structureel worden verankerd.

Groen sluit zich aan bij de vragen over de overgangstermijnen. Waarom is er een termijn van tien jaar nodig voor infrastructuurwerken en van drie jaar voor het invoeren van de maatregelen ter preventie van afzondering en fixatie?

Verder sluit de fractie zich aan bij het pleidooi van de kinderrechtencommissaris om een maximale termijn voor afzondering en het recht om uit de kamer te zijn decretaal in te schrijven. Rond fouille en bezoekrecht wordt er veel overgelaten aan de voorzieningen zelf. Groen vraagt om die duidelijker op te nemen in het ontwerp van decreet.

Het is goed dat het recht op onderwijs werd verankerd in het ontwerp van decreet. In veel gevallen ondersteunt de voorziening het onderwijstraject van jongeren op hun eigen school. Jongeren die echter niet buiten de voorziening naar school gaan, moeten kunnen rekenen op onderwijs in de voorziening. De kinderrechtencommissaris geeft terecht aan dat een volwaardig onderwijstraject moet worden georganiseerd vanuit een samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn. Hoe zal dat praktisch gebeuren? Wie zal daarvoor verantwoordelijk zijn? In het ontwerp van decreet staat algemeen beschreven dat voorzieningen daarvoor een beroep kunnen doen op partners in het onderwijs. Dat moet duidelijker.

Het gaat niet alleen over de communicatie met jongeren, maar ook over de autonomie om hun eigen leven in te vullen. De spreker sluit zich aan bij de vraag van de Vlaamse Jeugdraad om jongeren consequent mede-eigenaarschap te geven in hun traject en mee te laten zoeken naar oplossingen op maat. Het ontwerp van decreet voorziet vooral in betere informatie.

Ten slotte sluit Groen aan bij de vraag om naaktfouille decretaal te verbieden en om decretaal vast te leggen hoe fouilles moeten gebeuren. Groen erkent dat er stappen voorwaarts werden gezet en dat een aantal cruciale kinder- en jongerenrechten werden verankerd. Aangezien er nog een aantal openstaande vragen zijn, zal de fractie zich onthouden.

6. Uiteenzetting door Katrien Schryvers

Wanneer het gaat over kinderen en jongeren, moet het Kinderrechtenverdrag de leidraad zijn, vindt *Katrien Schryvers*. Dit ontwerp van decreet zet daarin grote stappen voorwaarts, niet alleen inhoudelijk, maar ook in het afgelegde traject en de wetenschappelijke onderbouwing.

Het achterliggende idee is belangrijk: kinderen die in de jeugdhulp of in een gesloten setting verblijven, moeten zo veel mogelijk gelijke rechten hebben als kinderen die in de doorsneesamenleving opgroeien. Dat komt aan bod in heel wat bepalingen en is erop gericht om de jongeren zo veel mogelijk kansen te bieden om later succesvol te kunnen participeren aan de maatschappij.

Het is goed dat er een sterke klemtoon wordt gelegd op een aantal zaken waaraan er meer belang wordt gehecht dan een aantal decennia geleden, zoals het recht op bezoek, op contact met de buitenwereld, op een eigen kamer, op eigen kleding, op privacy en op vrije tijd. Het Kinderrechtencommissariaat en de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstituten hebben daar mee toe bijgedragen via hun jaarlijkse

verslaggeving vanuit de voorzieningen. Katrien Schryvers dankt hen daar uitdrukkelijk voor.

De spreker begrijpt dat het moeilijk is om een evenwicht te zoeken tussen het gebruik van universele en sectorspecifieke bepalingen. Voor beide keuzes vallen argumentaties aan te halen. De gemaakte keuzes hebben bepaalde implicaties. Wie vanuit het standpunt van kinderen en jongeren kijkt en zo veel mogelijk hun rechten wil garanderen, komt terecht bij een aantal universele bepalingen. Dat betekent dat er een aantal sectorspecifieke uitzonderingen moeten worden bepaald.

Naast een aantal rechten voorziet het ontwerp van decreet ook in een aantal beperkingen. Dat is logisch. Er wordt duidelijk omschreven dat wanneer daarnaar wordt teruggegrepen, er ook in dialoog moet worden gegaan en de sancties en beperkingen moeten worden gemotiveerd. Dat kan de jongeren helpen om de beslissingen te begrijpen en kan hen sterken in hun stappen naar een volwassen leven.

De overgangstermijn van drie jaar moet ruimte geven om te bekijken wat wel en niet lukt en om eventueel bij te sturen. In de discussie over die overgangstermijn wordt vaak verwezen naar de richtlijn over afzondering en fixatie. Het ontwerp van decreet gaat over meer dan alleen maar afzondering en fixatie. Het is vooral belangrijk dat de mensen die in de jeugdhulp werken daarmee aan de slag gaan. Daarbij moeten ze worden ondersteund. Het vergt immers een andere manier van samenwerken met minderjarigen: meer individueel aangepaste hulpverleningstrajecten, een grotere betrokkenheid van de jongeren bij de beslissingen, of sterker inzetten op participatie in de maatschappij. Daarbij zijn ook samenwerkingen met andere sectoren nodig. Het juridische kader dat door het ontwerp van decreet wordt gecreëerd, moet worden geïmplementeerd. Er moet een evenwicht worden gezocht met de pedagogische noden. Dat vraagt inzicht in de manier waarop leefgroepbegeleiders te werk gaan.

Het is belangrijk om bij de implementatie oog te hebben voor de noden van de medewerkers in de jeugdhulp. De personeelsinzet moet worden versterkt om het ontwerp van decreet op een goede manier te kunnen implementeren. Het ontwerp van decreet geeft duidelijkheid, maar daarnaast vertrouwt het beleid op de pedagogische kwaliteiten van de begeleiders. Ze moeten voldoende pedagogische vrijheid behouden.

Het is een juridische tekst die moet worden vertaald naar de verschillende doelgroepen. Daarbij is het belangrijk om voldoende communicatiemateriaal te ontwikkelen dat geschikt is voor de verschillende doelgroepen. Dat moet sector per sector gebeuren, omdat er per sector verschillende implicaties zijn. De voorzieningen moeten daarin worden ondersteund. Intervisie en uitwisseling tussen de voorzieningen zijn daarbij belangrijk.

Katrien Schryvers uit een kleine bekommernis over pleegzorg. Die valt ook onder het ontwerp van decreet omdat het een jeugdhulpmaatregel is. De spreker beklemtoont dat de eigenheid van de opvang in een gezin daarbij voldoende onder ogen moet worden gehouden. Er mag niet te sterk worden geformaliseerd. Dat sluit aan bij haar oproep om het sector per sector op een goede manier te implementeren. Cd&v vindt het ontwerp van decreet alvast een hele grote stap voorwaarts voor de rechten van kinderen en jongeren in de jeugdhulp.

7. Antwoorden van minister Hilde Crevits

Minister *Hilde Crevits* is blij met de positieve appreciatie voor het ontwerp van decreet. Ze verwijst naar het actuele thema van kindermisbruik, dat wordt be-

handeld in de Bijzondere commissie voor de evaluatie van de aanpak van seksueel misbruik in de Kerk en in andere gezagsrelaties in het algemeen en van de rol van instellingen en voorzieningen op het terrein van jeugd, welzijn en onderwijs in het bijzonder. Zulke getuigenissen versterken het belang van het waarborgen van de rechten van minderjarigen. Gezien haar bevoegdheden van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is dat cruciaal. Ze is tevreden met de manier waarop de wijzigingen worden voorgesteld en met het proces. Ze hoopt ermee een wezenlijk verschil te kunnen maken voor de toekomst.

De minister gaat in op de vragen over de verdere implementatie. Na de goedkeuring van het ontwerp van decreet in de plenaire vergadering plant de minister communicatie voor voorzieningen en professionals, via een mailing, met inbegrip van een kort filmpje. Het nieuwe communicatiemateriaal voor kinderen, jongeren en ouders wordt uitgewerkt door tZitemzo, in samenwerking met cliëntenorganisaties, voorzieningen en koepels. De website van het cliëntenforum wordt gebruikt om het materiaal ter beschikking te stellen voor kinderen, jongeren en ouders.

Voor de ondersteuning van het werkveld wordt er samengewerkt met SAM, tZitemzo, de koepels en de cliëntenorganisaties. Er wordt een programma op maat uitgewerkt, met een drietal webinars, een e-learningaanbod en intervisie voor hulpverleners die in het najaar van 2024 zal starten. Met de cliëntenorganisaties wordt bekeken om online of regionaal gesprekssessies met ouders, kinderen en jongeren te organiseren. Dat gebeurt in afstemming met het lopende traject over het omgaan met vrijheidsbeperkende maatregelen.

In het ontwerp van decreet wordt tegemoetgekomen aan een opmerking van de Raad van State door in het artikel over het toepassingsgebied duidelijk te stellen welke artikelen in welke setting gelden. Daarnaast zegt het opschrift van het artikel ook duidelijk voor welke setting het recht van toepassing is.

Het was een bewuste keuze om een intersectorale aanpak aan te houden. Kinderen jongerenrechten zijn universeel. Dat principe wordt doorgetrokken in de jeugdhulp en het wordt ook uitvoerig gemotiveerd in de teksten. Dat is ook de visie van de kinderrechtencommissaris. De minister citeert uit een artikel van Johan Put, Jole Carlé en Tim Opgenhaffen in het laatste nummer van het Tijdschrift voor Jeugd- en Kinderrechten van eind 2023: "Hoewel de door ons geconsulteerde mensen en kinderrechtelijke bronnen er niet expliciet over zijn, oordelen wij dat een zo generiek mogelijke regeling voor minderjarigen in gesloten opvang vanuit juridisch perspectief de voorkeur heeft. Dat betekent dat we bewust kiezen om de gerechtswaarborgen zo hoog en generiek mogelijk in te schrijven, maar het spreekt voor zich dat de verdere vertaling van de generieke bepalingen in de besluitvorming rekening zal houden met de concrete situatie van kinderen en jongeren in de diverse settings."

Het ontwerp van decreet geeft aan welke sancties verboden zijn, omdat de rechtswaarborgen precies daarover gaan. Minister Hilde Crevits vindt het niet wenselijk om decretaal te bepalen wat de mogelijke sancties zijn. Het is immers net de bedoeling om in de voorziening te zoeken naar sancties die kunnen tegemoetkomen aan en passen in het pedagogische beleid van de voorziening. De minister vreest dat wanneer een maximale duurtijd wordt ingeschreven, die de norm wordt. Dat wil ze vermijden.

De minister heeft nog een aanvulling over het opsplitsen van de rechten per doelgroep. Volgens het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden hebben jongeren dezelfde rechten. Het is mensenrechtelijk niet correct om daar onderscheid in te maken. Dat is de premisse waarvan is uitgegaan bij het uitschrijven van het ontwerp van decreet.

De minister had verwacht dat er commentaar zou komen op de overgangstermijnen. De overgangstermijn van tien jaar voor infrastructuurwerken werd vastgelegd in overleg met de sectoren. De cliënten wilden dat sneller maar de voorzieningen wilden meer tijd. De termijn van tien jaar is een compromis.

De bepalingen over de afzondering en fixatie zijn sterk gebaseerd op de intersectorale richtlijn die werd ontwikkeld door het Steunpunt WVG. Het proces voor de implementatie van die richtlijn is opgestart. Het driejarige project ter ondersteuning loopt tot eind 2025. Daarna moet de ondersteuning ingebed zijn in het structurele aanbod van de partners SAM, Psyche en ICOBA. Dat ondersteuningsproject heeft een en ander in beweging gebracht bij de voorzieningen. De minister wil dat proces in de bestaande dynamiek houden. Daarom heeft ze die drie jaar gehonoreerd. Ze zijn ook nodig om te zoeken naar alternatieven voor kamermomenten of de huidige praktijken waarbij de kamer op slot is. Het ontwerp van decreet mag geen dode letter blijven, maar moet een duurzame invulling krijgen in de praktijk. Daarom vindt de minister het belangrijk dat de voorzieningen worden meegenomen in het traject.

De minister beklemtoont dat iedereen wordt betrokken, van de individuele hulpverlener tot het management. Er was een compromis nodig in de diverse spanningsvelden tussen de termijnen.

Voor de vrijheidsbeperking zijn er twee scenario's: veiligheid in specifieke settings en zorg op maat. In het tweede geval is het overleg belangrijk. Heel wat voorwaarden liggen vast in het ontwerp van decreet, maar bepaalde zaken werden niet decretaal verankerd om die maximale termijnen te vermijden.

Het werk is niet af. De minister onderschrijft de noodzaak om de toepassing van het ontwerp van decreet te monitoren en te evalueren in de praktijk. Het ontwerp van decreet wijzigt artikel 31 en voorziet in een driejaarlijkse evaluatie door de Vlaamse Regering en met een rapportage aan het Vlaams Parlement. Er zal specifieke aandacht zijn voor het cliëntperspectief.

De kinderrechtencommissaris en de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstanties worden hierbij beschouwd als een belangrijke partner. Er worden afspraken gemaakt met Zorginspectie over hoe die bepalingen in de toekomst zullen worden opgevolgd.

De minister had de link met het actieplan Jeugddelinquentie verwacht. Die discussie staat geagendeerd voor de commissie van 19 maart 2024. Dit ontwerp van decreet behandelt kinder- en jongerenrechten.

Als voormalig minister van Onderwijs was het cruciaal om het recht op onderwijs in het ontwerp van decreet in te schrijven. Er zijn al stappen gezet, maar het wordt de komende jaren nog zoeken. In het kader van de rechtspositieregeling is er voor het eerst aandacht besteed aan het recht op onderwijs. Voor het onderwijs in de gemeenschapsinstellingen is bij besluit van de Vlaamse Regering op 23 februari 2024 de eerste principiële beslissing genomen. De minister beklemtoont dat ze dit tot uitvoering brengen.

De minister licht in de memorie van toelichting toe waarom de duurtijd van de afzondering niet wordt opgenomen. Ze wil vermijden dat die vorm van afzondering automatisch wordt gelegitimeerd tot een bepaalde periode, aangezien het in se om een verboden maatregel gaat die slechts in specifieke omstandigheden kan worden toegepast. In de memorie van toelichting is opgenomen dat een afzondering van meer dan 24 uur niet aanvaardbaar is.

Over de uithandengeving van jongeren zijn er belangrijke rechten in de basiswet die goed en gedetailleerd geregeld zijn. Volgens de minister is het voor de rechtszekerheid beter om naar die basiswet te grijpen.

De minister treedt de kinderrechtencommissaris bij dat naaktfouille geen plaats heeft in de jeugdhulp en een schending is van het recht op privéleven van kinderen en jongeren. De bevoegdheid om tot dergelijke fouilles over te gaan, ligt alleen bij wettelijk bepaalde beroepsgroepen zoals de politie. Medewerkers van voorzieningen zijn daar niet toe gelegitimeerd. Het hoeft niet te worden opgenomen in het ontwerp van decreet. In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat naaktfouille en de manuele aftasting van een aangekleed persoon altijd verboden zijn.

De minister begrijpt de bezorgdheden over de pleegzorg. Bij de implementatie van het ontwerp van decreet zal er specifieke aandacht naartoe gaan. De concrete vertaling kan daarbij dan mee worden opgenomen.

Op de opmerkingen over de genderneutrale bewoordingen antwoordt de minister dat ervoor is gekozen om die aanpassingen gelijktijdig met de evaluatie te doen.

III. Artikelsgewijze bespreking en stemming

Artikel 1 tot en met 73

Artikel 1 tot en met 73 worden zonder opmerkingen aangenomen met 8 stemmen bij 6 onthoudingen.

IV. Eindstemming

Het ontwerp van decreet wordt aangenomen met 8 stemmen bij 6 onthoudingen.

Stefaan SINTOBIN,
voorzitter

Katja VERHEYEN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

GES+	extreme gedrags- en emotionele stoornis
MFC	multifunctioneel centrum
pv	proces-verbaal
SAM	steunpunt Mens en Samenleving
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VIPA	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden
VN	Verenigde Naties
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)